

การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit – EAS)

1. ภูมิหลัง

1.1 การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (East Asia Summit- EAS) เป็นข้อริเริ่มที่ต่อยอดจากกรอบอาเซียนบวกสาม โดยอาเซียนเห็นว่าควรเปิดกว้างให้ประเทศคู่เจรจาที่อยู่นอกกลุ่มอาเซียนบวกสามเข้าร่วมด้วย โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการเข้าร่วม 3 ประการ ได้แก่ (1) การเป็นคู่เจรจาเต็มตัวของอาเซียน (2) การมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับอาเซียน และ (3) การภาคยานุวัติ Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia ปัจจุบัน มีประเทศที่เข้าร่วมใน EAS จำนวน 18 ประเทศ ได้แก่ อาเซียน 10 ประเทศ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี นิวซีแลนด์ รัสเซีย และสหรัฐฯ โดยรัสเซียและสหรัฐฯ เข้าร่วมการประชุม EAS เป็นครั้งแรกในการประชุม EAS ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2554 ที่บาหลี อินโดนีเซีย

1.2 ในการประชุม EAS ครั้งที่ 1 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2548 ได้มีการลงนาม Kuala Lumpur Declaration on East Asia Summit ซึ่งกำหนดให้ EAS เป็นเวทีหารือทางยุทธศาสตร์ในระดับผู้นำ (Leader-led strategic forum) ที่เปิดกว้าง โปร่งใส และครอบคลุม และเห็นพ้องกับแนวความคิดของไทยที่ให้ EAS เป็นเวทีของผู้นำที่จะแลกเปลี่ยนความเห็นและวิสัยทัศน์ในประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ในลักษณะ top-down ทั้งนี้ มีการประชุม EAS ทุกปีในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียนในปลายปี โดยประเทศที่เป็นประธานอาเซียนจะทำหน้าที่เป็นประเทศผู้ประสานงานและเป็นประธานการประชุม EAS ของปีนั้น

1.3 ที่ประชุม EAS ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนมกราคม 2550 เห็นชอบให้กำหนดสาขาความร่วมมือหลัก 5 สาขา ได้แก่ พลังงาน การศึกษา การเงิน การจัดการภัยพิบัติ และประเด็นสาธารณสุขระดับโลกและโรคระบาด

1.4 ในการประชุม EAS ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2554 ที่บาหลี อินโดนีเซีย ที่ประชุมฯ ได้ร่วมรับรอง (1) Declaration of the East Asia Summit on the Principles for Mutually Beneficial Relations เพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะยอมรับร่วมกันในหลักการและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่จะเป็นตัวกำหนดรูปแบบและแนวทางในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เข้าร่วม EAS และ (2) Declaration of the East Asia Summit on ASEAN Connectivity เพื่อแสดงเจตนารมณ์ที่จะร่วมกันส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนและประเทศคู่เจรจาที่เข้าร่วม EAS ในการพัฒนาความเชื่อมโยงในอาเซียนตาม Master Plan on ASEAN Connectivity ส่งผลให้ความเชื่อมโยงเป็นสาขาความร่วมมือหลักอันดับที่ 6 ของ EAS

1.5 ที่ประชุม EAS ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2555 ที่กรุงพนมเปญ ให้ความสำคัญต่อวาระการพัฒนา โดยได้ร่วมรับรองแถลงการณ์ว่าด้วยข้อริเริ่มด้านการพัฒนาของการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก (Phnom Penh Declaration on EAS Development Initiative) ซึ่งเสนอโดยจีน และ (2) แถลงการณ์ว่าด้วยการรับมือในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับการควบคุมและจัดการกับปัญหาโรคมลาเรียที่ดื้อยาซึ่งเสนอโดยออสเตรเลีย

2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ EAS

- ปี 2558 เป็นปีที่ EAS ครบรอบ 10 ปี ประเทศที่เข้าร่วม EAS จึงได้ร่วมกันทบทวนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับ EAS เพื่อให้เป็นเวทีหารือเชิงยุทธศาสตร์ในระดับผู้นำอย่างแท้จริง โดยมีการจัดทำเอกสารข้อเสนอเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ EAS ซึ่งเสนอโดยมาเลเซีย และร่างแถลงการณ์ในโอกาสครบรอบ 10 ปี ของ EAS บนพื้นฐานของเอกสารดังกล่าว เพื่อเสนอต่อที่ประชุม EAS ครั้งที่ 10 ในเดือนพฤศจิกายน 2558 ให้การรับรอง

- Kuala Lumpur Declaration on the 10th Anniversary of the EAS มีเนื้อหาสอดคล้องกับท่าทีไทย ซึ่งสนับสนุนให้ EAS เน้นความเป็นเวทีเชิงยุทธศาสตร์ในระดับผู้นำ โดย (1) ให้ความสำคัญกับการเตรียมการ

เพื่อให้การประชุมมีเป้าหมายและมีการแลกเปลี่ยนความเห็นกันอย่างแท้จริง (2) สนับสนุนให้ทำการทบทวน สาขาความร่วมมือหลักเป็นระยะ เพื่อสร้างความยืดหยุ่นให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดขึ้น (3) สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติตามข้อตัดสินใจของผู้นำ เช่น การจัดตั้ง EAS Unit ในสำนักเลขาธิการอาเซียน และให้มีการประสานงานกันระหว่างคณะผู้แทนถาวรประจำอาเซียนกับเอกอัครราชทูตของประเทศที่เข้าร่วม EAS ที่กรุงจาการ์ตาให้มากขึ้น และ (4) สนับสนุนให้เพิ่มการประสานงานและการผนึกกำลัง (synergy) ระหว่าง EAS และกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ของอาเซียน เช่น ADMM-Plus และ ARF

3. พัฒนาการล่าสุด - การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2559 ที่เวียงจันทน์

ที่ประชุมยินดีต่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามปฏิญญาบัวลาห์เปอรินโอภาสครบรอบ 10 ปี ของ EAS เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ EAS ในการเป็นเวทีหารือเชิงยุทธศาสตร์ในระดับผู้นำในโครงสร้างสถาปัตยกรรมภูมิภาคที่มีอาเซียนเป็นแกนกลาง เช่น การจัดตั้ง EAS Unit ในสำนักเลขาธิการอาเซียน และการจัดการประชุมเอกอัครราชทูตของประเทศที่เข้าร่วม EAS ที่กรุงจาการ์ตา เพื่อเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และผลักดันความร่วมมือใน 6 สาขาหลักของ EAS ให้ก้าวหน้า ได้แก่ พลังงาน การศึกษา การเงินการคลัง ประเด็นสาธารณสุขระดับโลกและโรคระบาดร้ายแรง สิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ และความเชื่อมโยงในภูมิภาค รวมทั้งการรักษาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคผ่านการบูรณาการทางเศรษฐกิจ และการเร่งรัดเจรจาจัดทำความตกลง Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) และ Trans-Pacific Partnership (TPP) ทั้งนี้ ที่ประชุมสนับสนุนให้ขยายความร่วมมือในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายและลัทธิแนวคิดแบบสุดโต่งผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมแนวคิดมุสลิมสายกลาง อาชญากรรมข้ามชาติ การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติและการค้ามนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความมั่นคงทางไซเบอร์ และหลายประเทศ เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดียสนับสนุนให้ความร่วมมือทางทะเลเป็นหนึ่งในความร่วมมือสาขาหลักเพิ่มเติม นอกจากนี้ ยังแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับ (1) ปัญหาทะเลจีนใต้ โดยสนับสนุนการใช้ความยับยั้งชั่งใจและการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีตามกฎหมายระหว่างประเทศและ UNCLOS ค.ศ. 1982 การปฏิบัติตาม Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea (DOC) ในทุกข้อบท เร่งการเจรจาจัดทำแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea -COC) ให้เสร็จโดยเร็ว และยินดีที่อาเซียนและจีนเห็นชอบให้ใช้ระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการเผชิญหน้าอย่างไม่คาดฝันในทะเลจีนใต้ (CUES) และจัดตั้งโทรศัพท์สายด่วนระหว่างเจ้าหน้าที่อาวุโสของกระทรวงการต่างประเทศอาเซียน-จีน ในการตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินทางทะเล และ (2) ปัญหาคาบสมุทรเกาหลี ที่ประชุมมีความห่วงกังวลต่อโครงการพัฒนานิวเคลียร์และการยิงขีปนาวุธเพื่อพัฒนาศักยภาพทางนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ จึงเรียกร้องให้มีการปฏิบัติตามข้อมติ UNSC ที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ เพื่อให้คาบสมุทรเกาหลีปลอดจากอาวุธนิวเคลียร์

ที่ประชุมยังได้รับรองเอกสาร 3 ฉบับ ได้แก่ (1) ปฏิญญาเวียงจันทน์ว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานในเอเชียตะวันออก (2) ปฏิญญาการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการสนองตอบผู้ย้ายถิ่นในสภาวะวิกฤตและการค้ามนุษย์ และ (3) แถลงการณ์การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออกว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธ

กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ
กรมอาเซียน
เมษายน 2560